

GUILLEM
BALAGUÉ

**CRISTIANO
RONALDO**
DE BIOGRAFIE

Inhoud

Verantwoording	7
Proloog	9
Wat we zijn, waar we zijn, waar we heengaan	
1 Madeira	27
Een klein eiland, zoals er zovele zijn	
2 Lissabon	65
Het lot naar je hand zetten	
3 Bij Manchester United	105
Geen kinderspel meer	
4 Succes in Manchester	155
Maar niet het einde	
5 Van Manchester United naar Real Madrid	193
Een bedrieglijke overeenkomst	
6 De eerste jaren bij Real Madrid	223
Een droomleven?	
7 Real Madrid	285
In een achtbaan	

8 Opnieuw moet een trainer het veld ruimen	339
9 De ene superster in de leer bij de ander	357
10 De zege, het spektakel, het begin van het einde 11 oktober 2014	371
11 De volgende stap Vertrek bij Real Madrid	393
12 Juventus en Turijn Een nieuwe wereld om te veroveren	429
13 Terugkeer naar Manchester United De droom van Old Trafford	449
14 Saoedi-Arabië Nog steeds in de running	467
Bibliografie	477
Dankwoord	481
Over de auteur	485

Proloog

Wat we zijn, waar we zijn, waar we heengaan

‘Er wordt beweerd dat ik beledigende opmerkingen over Lionel Messi zou hebben gemaakt. Dat is absoluut niet waar en ik heb mijn advocaten verzocht actie te ondernemen tegen degene die hiervoor verantwoordelijk is. Ik heb niets dan respect voor mijn professionele collega’s, en Messi vormt hierop uiteraard geen uitzondering.’

Cristiano Ronaldo op Facebook, 11 november 2014

Ronaldo, of wie het ook is die zijn Facebook-posts schrijft, verwees naar uitspraken die hij doet in mijn boek *Messi* (Orion, 2013), de eerste geautoriseerde biografie over de Argentijnse voetballer.

Toen ik de reacties op Twitter zag, besloot ik een stapje terug te doen. Er was duidelijk storm op komst.

Volgens Manu Sainz, journalist en in die controversiële periode Ronaldo’s woordvoerder, was de Portugees, op reis vanwege interlandverplichtingen, ‘des duivels’. De voetballer wilde zo snel mogelijk op de meest publieke manier reageren.

Ronaldo wilde een noot kraken met een voorhamer, in de vorm van bovenstaand bericht dat hij aan zijn honderd miljoen volgers deed uitgaan. Waarom? Omdat hij het over een aantal dagen in een vriendschappelijk duel in Manchester tegen Messi zou opnemen.

Als hij oog in oog met hem kwam te staan, kon hij in elk geval beweren de beschuldiging ontkend te hebben. Mijn beschuldiging. Aldus de uitleg zoals ik die te horen kreeg van mensen die zich zeer dicht in Cristiano's nabijheid ophouden.

Als hij niets gezegd had, zou de beschuldiging, de laster of de opmerking (afhankelijk van hoe je ernaar kijkt) niemand zijn opgevallen.

In werkelijkheid bevond de bewuste 'beledigende' alinea zich al elf maanden in het publieke domein.

Die bewuste week, waarin er geen wedstrijden in La Liga waren om over te berichten en er alleen interlands werden afgewerkt, behaagde het de *Daily Telegraph* twee fragmenten af te drukken uit de zojuist verschenen paperback-versie van *Messi*. De Engelse krant koos voor twee fragmenten die ook al in de gebonden versie stonden (over de poging van Arsenal om Leo te contracteren en over de relatie tussen Messi en Ronaldo) en deed zo de bom barsten.

Waar kwam, bijna een jaar na de publicatie van de biografie over zijn rivaal, die verontwaardiging plots vandaan?

De media (aanvankelijk alleen de Spaanse, maar toen de sociale media er eenmaal lucht van hadden gekregen, ging het al snel de hele wereld over) vielen over een enkel woord, dat ze uit z'n verband rukten, verdraaiden en in Spanje ook nog eens verkeerd vertaalden. Stond dat woord symbool voor de meest beruchte rivaliteit uit de voetbalgeschiedenis? Mijn carrière werd tegen het licht gehouden, en er ontstond een discussie of dit soort dingen echt werden gezegd in een kleedkamer vol met krijgers die stijf staan van de adrenaline.

Het bewuste woord was 'motherfucker'.

Dat was de term die ik Ronaldo laat gebruiken als hij het ten overstaan van zijn ploeggenoten over 'de Vlo' heeft.

Ik was toen al bezig met het onderzoek voor mijn volgende boek. Dit boek.

Ik had Cristiano benaderd met het verzoek of het mogelijk zou zijn eens te praten over zijn leven, zijn manier van denken, zijn verleden. 'Ja, hoor, natuurlijk, geen probleem,' verzekerde hij mij bij verschillende gelegenheden, tot vier keer toe. Ook had ik al gesproken met zijn agent Jorge Mendes, die slechts tien dagen voor het

bericht op Facebook zijn medewerking toezegde, hoewel ze zich beiden, net als ik, afvroegen of dat wel zo'n goed idee was. Ik zal dit straks uitleggen.

Ik toog naar het Derbyshire Peak District om van de internationale rustpauze te profiteren. Tijdens het joggen bleef ik me maar afvragen waarom hij op die manier had gereageerd. Was het echt nodig te dreigen met een rechtszaak?

Anderen hebben bewezen beter met dergelijke conflicten te kunnen omgaan dan ik. Johan Cruijff zei eens dat hij graag wist waar de grens lag tussen de mensen die van hem hielden en die hem haatten, zodat hij wist tegen wie hij het moest opnemen. Frank Rijkaard vertelde me ooit eens dat hij het verschrikkelijk vindt als hij ontdekt dat iemand hem haat, al is het maar een enkel individu. Ik weet wat je bedoelt, Frank.

Ik heb in die dagen veel over het Engelse platteland gezworven. Alle nieuwe indrukken, de kleuren, de geuren, het geluid van brekende takken, werden overschaduwd door de kersverse vragen die door mijn hoofd spookten.

Wat kunnen we door nadere bestudering van zijn reactie over Ronaldo te weten komen? Had mijn beeld van hem en mijn wens dieper in zijn leven te duiken een deuk opgelopen? Wat zou er worden van de al toegezegde medewerking? Om te beginnen had ik geen idee dat mijn invloed zo ver reikte dat hij een dergelijke scherpe reactie rechtvaardigde. Het mediacircus dook erbovenop. Het was de zoveelste storm die opsteekt zodra de namen Messi en Ronaldo in dezelfde zin opduiken. Zeker tijdens een interlandperiode, als gevolg waarvan er nauwelijks voetbalnieuws is.

Wat gebeurde er nog meer dat hem ertoe kan hebben aangezet zo iets te schrijven? Er moet meer achter zitten, er moet iets zijn wat zijn alarmbellen heeft doen afgaan.

Het duurde een tijdje voordat bij mij het kwartje viel: er kon nog tien dagen gestemd worden voor de Gouden Bal, een trofee die Ronaldo naar verwachting voor de derde keer zou winnen.

Zijn post op Facebook zou toch geen poging zijn geweest te voorkomen dat mensen bij de stemming op andere gedachten zouden komen? Toch?

En hoe zat het dan met de reactie van de media?

Het onderwerp werd breed uitgemeten en kreeg naar mijn gevoel disproportioneel veel aandacht in de sportkaternen en op de radio, met name in Spanje. Na de post van Ronaldo sprak ik nog dezelfde avond over de kwestie op Onda Cero, het radiostation waarvoor ik werk. Eigenlijk wilde ik dat niet; ik wilde het boek voor zichzelf laten spreken. Maar ik was zojuist betrokken geweest bij een interview met de voorzitter van Real Sociedad, Jokin Aperribay, voor het radio-programma *Al primer toque*, en de producent, Héctor Fernández, die ik nog diverse gunsten was verschuldigd, haalde me over commentaar te leveren, wat dan ook.

Ik kwam op de proppen met de zin die ik sindsdien ben blijven herhalen: 'Het staat allemaal in het boek.'

Dit is wat je in *Messi* kunt lezen:

Misschien is het een teken van onvolwassenheid zoals dat bij veel voetballers voorkomt, maar volgens Ronaldo is het nodig om een stoer gezicht op te zetten in het bijzijn van ploeggenoten, niet bang te zijn voor Messi en altijd de uitdaging aan te gaan. Behoorlijk macho allemaal en bovendien destructief. Dat is volgens enkele spelers van Real Madrid ook de reden waarom CR7 een scheldnaam voor hem heeft bedacht: *motherfucker*. Ook als hij iemand van zijn eigen club met Messi ziet praten, doopt hij die persoon stevast om tot een *motherfucker*. Op dezelfde manier vergelijkt Ronaldo hun verhouding doorgaans met die tussen Engeland en Ierland. En ook de spelers van Real Madrid tonen hun weinig subtiele gevoel voor kleedkamerhumor, getuige het grote aantal goedkope grappen over Messi. Daarbij wordt hij vaak afgeschilderd als het hondje of de marionet van Ronaldo of wordt hij meegedragen in een designer-tas van de Portugees. En er zijn nog veel ergere grappen.

Het was duidelijk dat niet veel mensen het boek daadwerkelijk gelezen hadden, of de moeite genomen hadden de bewuste passage op te zoeken en te analyseren, zodat ik het op de avond van de Facebook-post zelf maar op Twitter zette.

Dit alles verraadt mijn geringe status binnen het Spaanse media-circus: vrijwel niemand vond het nodig kennis te nemen van mijn boek, nota bene het eerste geautoriseerde over 'de Vlo'. Het is ook tekenend voor de snelheid waarmee nieuws ontstaat en wordt geconsumeerd.

Nadat ik uit mijn afzondering in het Peak District was teruggekeerd, begon ik de diverse reacties door te nemen.

Een man die ik zeer bewonder, Paco González, tikte me in zijn programma op radio COPE op de vingers. Hij verklaarde dat er bepaalde dingen zijn waar je het nu eenmaal niet over hebt, dat kleedkamerpraat binnenskamers dient te blijven. Echter, behalve aan het feit dat hij een geweldige communicator is, heeft hij een deel van zijn succes te danken aan de manier waarop hij omgaat met de informatie uit de kleedkamer die hem ter ore komt.

Een handvol journalisten vervulde belangeloos de rol van 'Ronal-dista' en verdedigde de speler tegen de beschuldigingen, omdat dat nu eenmaal hun taak is: als spreekbuis voor de voetballer fungeren.

Het was niet aangenaam om onder de microscoop gelegd te worden, maar het gaf me in elk geval een beeld van wat spelers doormaken die eens of twee keer per week negentig minuten lang door de supporters worden bekritiseerd. En de volgende dag nog eens door de media. Meedogenloos.

Sloeg het überhaupt ergens op om dat woord, die alinea, dat kleedkamergekeuvel een plek in het boek over Messi te geven? Een jaar werk, honderden uren gespreksmateriaal en gedachten, samengebond in zeshonderd pagina's over 'de Vlo', was door een enkel woord op slag controversieel geworden. Heeft het het verhaal beter gemaakt? Heeft het iets aan Leo's verhaal toegevoegd?

Misschien niet veel. Het zei in werkelijkheid meer over Ronaldo dan over Messi, over de behoefte van de Portugees tegenover zijn ploeggenoten op te scheppen.

Misschien had ik het achterwege moeten laten.

Maar de crux blijft of ik iets verkeerd gedaan heb.

Op die laatste vraag bestaat wel degelijk een antwoord. Alles wat ik publiceert, wordt grondig gecontroleerd, met name in het geval van

een dergelijk onderwerp, een biografie. Daarnaast worden alle boeken uitvoerig door de advocaten van de uitgeverij getoetst. De context, waar niemand oog voor had dan wel heeft, is essentieel: Ronaldo en Messi respecteren elkaar vanwege hun vergelijkbare voetballoopbanen; ze vermengen respect met gevoelens die je koestert jegens je aartsvijand, maar belangrijker is dat ze verschillend reageren op andermans succes. Cristiano is vanaf het moment dat hij zijn huis verlaat, zich omkleedt, een toespraak houdt of het veld op loopt, een krijger. Hij is voor niemand bang. Daarbij vertoont hij nooit tekenen van zwakte. Integendeel.

Terwijl ik maar over de zaak bleef doormalen, werd iedereen alweer in beslag genomen door een andere affaire: Sergio Ramos had het een en ander laten optekenen over de inzet van een aantal Spaanse internationals. Deze boodschap werd impliciet opgevat als een sneer aan het adres van Cesc Fàbregas en Diego Costa, die zich uit de selectie van Vicente del Bosque hadden teruggetrokken. De ene controverse maakte plaats voor de andere.

Achtenveertig uur in het oog van de storm. Achtenveertig uur, maar het leek veel langer.

Een vraag bleef me maar bezighouden: kan de waarheid je redden?

Ik kon maar niet stoppen met nadenken over de rol van zowel de Engelse als de Spaanse sportpers, de twee landen waar ik het metier goed ken.

Sportjournalisten vertellen maar een deel van wat ze weten. We voeren met onze bronnen dan wel interviewkandidaten feitelijk altijd twee gesprekken: eentje met de microfoon aan, en eentje met de microfoon uit. Veel verhalen die algemeen bekend zijn, komen om de meest uiteenlopende redenen nooit helemaal boven water. Soms zijn die redenen goed (te weinig bronnen, wachten op het juiste moment), soms niet (niet op de tenen van een vriend willen stappen, bang zijn een bron te verliezen dan wel geïsoleerd komen te staan, een angst die altijd gepaard gaat met het verlangen naar exclusief nieuws).

Slechts een deel van de waarheid komt aan het licht. Alleen dat-

I

Madeira

Een klein eiland, zoals er zovele zijn

Als we ter wereld komen, zijn we het product van vier elementen waar we niets over te zeggen hebben gehad: onze moeder, onze vader, de aanwezigheid van eventuele broers of zussen en de plaats waar we geboren zijn. Wat vormt ons nog meer? Onze passie, datgene wat ons motiveert. Al het overige is overtollig, slechts decoratie. Ik realiseer me dat niet iedereen het met me eens zal zijn.

Wie verdient, in afwachting van de ontluikende drijfveren van de nog ongeborn Cristiano Ronaldo, de eerste bladzijden: de moeder, het gezin of de plek waar hij is geboren? Waar moeten we het als eerste over hebben?

Dolores Aveiro is de moeder die zich nog altijd aan de zijde van Cristiano begeeft en die op zijn zoontje past als ware zij diens moeder, in plaats van grootmoeder. Ze is tevens de vrouw die haar twaalfjarige zoon het ouderlijk huis liet verlaten om zijn droom profvoetballer te worden na te kunnen jagen. Hoewel het pijn deed, liet ze hem al op jonge leeftijd gaan. Misschien omdat het de beste optie was, of de enige. Of misschien omdat zij iets vergelijkbaars had meegemaakt. Er wordt vaak beweerd dat elke generatie belast is met de deugden en tekortkomingen van de vorige: Dolores' vader liet haar in de steek, hoewel op een andere manier, zonder de liefde die zij in Cristiano's koffer stopte toen hij naar Lissabon vertrok. Ik heb de indruk dat die twee gebeurtenissen door een onzichtbaar koord met elkaar verbonden zijn.

Hoe het ook zij, het is onmogelijk Ronaldo te doorgronden zonder het leven van Dolores onder de loep te nemen.

Daarvoor zullen we moeten afreizen naar de geboorteplaats van Dolores en Cristiano, waar ze opgroeiden en die ze uiteindelijk wisten te ontvluchten. We moeten naar Funchal.

Funchal is...

De hoofdstad van het Portugese eiland Madeira, gelegen buiten de kust van Noordwest-Afrika.

Op het uitzonderlijk groene eiland ademt alles de sfeer van de vertrokkenen en van de huidige bewoners die op het punt staan hun voorbeeld te volgen.

Een gevangenis zonder deuren.

Een kruispunt.

Een springplank.

Die bij toeval ontdekt is.

Laten we even teruggaan naar het begin van de vijftiende eeuw, de tijd van de eerste grote ontdekkingsreizen. Hendrik de Zeevaarder, Infante uit Portugal en de eerste hertog van Viseu konden zich vrijelijk binnen de hofhouding van de Portugese koning bewegen. Hendrik, zoon, broer en oom van monarchen, keek niet al te wakker uit zijn ogen, maar beschikte over een indringende stem en wist behendig het monopolie om de Afrikaanse kust te ontdekken naar zich toe te trekken. Hij bracht de beste zeevaarders en cartografen van het land op de been, in die tijd de facto de beste van de wereld, en stuurde ze in boten met razeilen eropuit om nieuw land te ontdekken; driemasters voorzien van primitieve hulpmiddelen, niets meer dan een sterrenkijker, een zandloper en een kompas. Dat was alles.

De wind voor de Afrikaanse kust was gevaarlijk, en de jonge kapi-teins João Gonçalves Zarco en Tristão Vaz Teixeira, die met dit fenomeen geen ervaring hadden, raakten dan ook uit koers. Er gingen dagen voorbij zonder een spoor van land in zicht, maar eindelijk ontdekten ze een klein eiland met gouden stranden dat ze Porto Santo doopten. Nadat ze de wateren in kaart hadden gebracht, keerden de zeevaarders terug naar Portugal om verslag uit te brengen.

‘Dank u,’ zei Infante Enrique. ‘Ga nu terug en koloniseer het eiland. En blijf zoeken naar nieuw grondgebied.’

We spreken hier over het jaar 1419.

Eenmaal terug zagen de ontdekkingsreizigers op een klein afstandje ten zuiden van Porto Santo een enorme wolkenformatie die voor iedereen die ooit op Madeira geweest is, even synoniem is aan het eiland als zijn steile wegen en de wijn.

Elke nautische mijl die ze over het hiervoor nimmer bevaren water aflegden, was een stap naar het onbekende, een strijd tegen bijgeloof en angst. Ze moesten de Atlantische golven en de zware weersomstandigheden trotseren voordat ze vanuit Porto Santo de Baai van Machico hadden bereikt, de poort naar Madeira.

De zeevaarders zetten uiteindelijk voet op het grootste van de vier eilanden van de vulkanische archipel, op vierhonderd kilometer van de Canarische Eilanden en gelegen op dezelfde breedtegraad als Casablanca in Marokko. Ze besloten een bezoek aan de kleinere en onbevolkte Ilhas Desertas en Ilhas Selvagens, inmiddels beide op de Werelderfgoedlijst, voor later te bewaren.

Madeira was ontdekt.

Vrij snel hierna begon Hendrik de Zeevaarder voornamelijk boerengezinnen uit de Algarve naar het eiland over te brengen om het te koloniseren. Tegenwoordig wonen er bijna 270.000 mensen.

Het Portugese Rijk is in 1975 formeel ontbonden, maar Madeira is een laatste overblijfsel uit die Gouden Eeuw, hoewel ook een verre neef die door zijn familie thuis in Portugal maar moeizaam geaccepteerd wordt.

Voorafgaand aan mijn eerste reis naar Funchal maakte ik een tussenstop in Lissabon. Ik ging met een paar vrienden eten bij de Clube de Jornalistas, een plek waar je je een levendige broedplaats van intellectuele en genuanceerde gesprekken bij voorstelt. Maar niet zodra het gesprek op Madeira komt. ‘De Madeirezen,’ wisten ze ons te vertellen, ‘spreken niet alleen met een raar accent, ze zijn zelf ook raar. Ik neem aan dat jullie weten dat aldaar recent een pedofilieschandaal aan het licht is gekomen, en dat het eiland geteisterd wordt door armoede. Het is een kleine dictatoriale staat met de langstzittende leider van het land. Het is geen Portugal, het is iets anders.’

En de toeristische gebieden?

‘Die zijn in bezit genomen door laagopgeleide Engelsen,’ kregen we te horen van een man die voortdurend dat soort details opdiste, hoewel hij nog nooit een voet op het eiland gezet had. Daar had hij ook geen enkele behoefte aan, zei hij.

Na te zijn geland op de minuscule luchthaven in Funchal, zag ik dat het standbeeld van [kapitein João Gonçalves] Zarco nog altijd in het centrum staat, uitkijkend over de nazaten van de families die zes eeuwen geleden vanuit de Algarve hierheen trokken en het veelal uit vulkanisch gesteente bestaande eiland hebben ontgonnen. En net als de ontdekkingsreizigers werden we verwelkomd door laaghangende bewolking die je zowat kan aanraken, vol en rond, als de wolken op een schilderij van John Constable.

Mijn reis naar Madeira, die plaatshad in mei, aan het slot van weer een slopend voetbalseizoen, was zowel bedoeld ter ontspanning als om contacten te leggen met mensen die in verbinding stonden met de hoofdpersoon van mijn nieuwe boek. Ik boekte een goed hotel en huurde een auto, zonder te weten hoeveel vermogen je auto eigenlijk nodig heeft om de steile hellingen, die soms een stijgingspercentage van meer dan dertig procent hebben, comfortabel te bedwingen.

Ik dompelde me onder in Funchal en ging op jacht naar mijn eerste bronnen. Ik sprak een aantal gerenommeerde plaatselijke journalisten die een verrassend beeld van Ronaldo schetsten, die bij elk bezoek aan Funchal afstandelijker leek, volgens hen Madeira leek te zijn vergeten, en zich amper nog bekommerde om de plek waar hij was opgegroeid. Het deed me denken aan het commentaar over de Beatles en Liverpool: het is voor menig Liverpoolian moeilijk te verkroppen dat John, Ringo, George en Paul nooit enige genegenheid hebben getoond jegens hun geboortestad.

Er was meer: Ronaldo was in zaken gegaan met een aantal zeer rijke lieden die geprobeerd hebben profijt van hem te trekken, door hem geld afhandig te maken zonder zich aan eerder gemaakte afspraken te houden. Ondertussen, zo kreeg ik te horen, was Cristiano nauw bevriend geraakt met de elite die op het eiland de lakens uitdeelt, een van de beste manieren om ervoor te zorgen dat er voor je gezorgd wordt.

Laten we dit van de nodige context voorzien. De voormalige presi-

Volledig geactualiseerde editie inclusief het WK van 2022, Ronaldo's explosieve vertrek bij Manchester United en zijn megatransfer naar Al-Nassr.

Terwijl het wereldkampioenschap voetbal in Qatar werd geopend, kwam er een abrupt einde aan Cristiano Ronaldo's tweede periode bij Manchester United. Het was niet het gedroomde einde van een glansrijke carrière, maar het gevolg van een ruzie tussen hemzelf, het bestuur en de nieuw aangestelde trainer, Erik ten Hag.

In dit meeslepende verslag neemt Guillem Balagué je mee op een reis van Madeira naar de rest van de wereld. Van o.a. Manchester, waar Ronaldo bij Manchester United floreert onder de hoede van Sir Alex Ferguson, naar Spanje waar hij bij Real Madrid uitgroeit tot de grootste galáctico. En van het EK voetbal 2016 in Frankrijk waarbij hij het team van Portugal aanvoert naar de eerste titel in de geschiedenis tot zijn optreden in de Saoedische competitie.

Dit is het definitieve portret van een icoon die zonder twijfel een van de grootste spelers aller tijden genoemd kan worden.

Guillem Balagué is een Spaanse voetbaljournalist die woont en werkt in Engeland. Hij schreef bestsellers over Pep Guardiola, Diego Maradona en Lionel Messi.

**KOS
MOS**

NUR 491
Kosmos Uitgevers,
Utrecht / Antwerpen